

22. decemb. 1661.

Dess alheisigen kays. Statt unnd lanndtgerichts gehorsambliche überreichung.

Innvermeltes delinquenten, wegen fürganggener falscher müntz gethanne unnd geschöpfté khandt nuss betreffender

Regierungs ratschlag.

Dem kays. stattgericht ex offo widerumben hinaus zugeben, unnd will regierung innvermeltes urtl den Ladislaum Listium betreffend allerdings confirmirt haben.

Collat. und mit dem bey des kay. stattgerichts Canzley verhandenen original allerdings gleichlauttendt. Actum Wien den 16. februarii Anno 1662.

(L. S.)

Caspar Willner m. p.
kays. schranner schreiber.

(Országos Levéltár. N. R. A. fasc. 104. nr. 5. Megvan latin fordításban is.)

DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

FÁBIÁN GÁBOR LEVELEI ÉDES ALBERTHEZ.

(Hatodik és befejező közlemény.)

XXIII.

Arad, octob. 31. 876.

Szerelmes Albertem!

Silány szüreteden, hiszem, eddig átestél, s ha másért nem, csupán búfelejtésért is a Múzsákhoz ismét visszatértél. Azért merek neked Múzsám egy legujabb szülöttével, ide mellékelve kedveskedni, kikérvén iránta véleményedet. Mondd meg felleled-e benne az elégiai hangulatot e szellemet, s azt a változatos eszme- és kedélycsapongást, mik főképp s vernemnek a klasszikus költőknél, mint Tibull, Propertz és Ovid, kiket egész a váteskedésig követni akartam, fő jellemvonásait képezik. A Kisfaludy Társaság, mellynek September 27-ki ülésén, népes hallgatóság előtt köz tetszés mellett olvastatott fel, Évkönyveiben leendő felvételre érdekesítette. Midőn hát ez uton a darabot már többen ösmerik, illő, hogy Te arról ne csak az országos hírlapokból hallj valamit, hanem, mint velem legbensőbb viszonyban álló, közvetlen magamtól nyerd az ismertetést.

Szabó Jóska, ez a mi páratlan derék barátunk, azon protestátzióm dacára, hogy mostani invalidus állapotomban nem kívánom őt magamnál látni, mert sem magam sem családom illendőn fogadni s ellátni képesek nem vagyunk, azzal reprotéstált, hogy: de bizony csak *há*t azért is éppen most meglátogat s kitűzte egyszersmind a napot is, u. m. octob. 13-kát a megjelenésre s ugyanaz nap csakugyan, mindnyájunk nagy örömeire személyesen compareált is. És e rég várt találkozás mind

két részről oly kimondhatlanul jól ütött ki, hogy a házi baj valamennyünkénél (még nálam is) azonnal el lett felejtve, sőt attól a pillanattól fogva naponként magamat javulni érzem, úgy hogy már lábamon a háznál járhatok, legkisebb fájdalom nélkül, s számíthatom az órákat, mikor lehet már kívül is a városban bátran sétálgatnom. Mert hisz — a mint az Orvosok mondják, s a tapasztalás is igazolja — az én bajom, t. i. a lábdaganat, sajátlag nem is betegség, hanem a késő vénségnek, az én kilencedik évtizedemnek, természetes állaturája csak, mi ezentúl egészen el sem is fog maradni. Majd címülik, majd ismét előjön, hol kisebb, hol nagyobbacska mértékben; miután az nem egyéb, mint az elagottt nervusok gyengélkedő lazulása.

Jóskánk is annyira meg volt elégedve látogatásával, hogy az alatt a míg vendégünk volt, egy nap fiaimmal kedve jött kimenni vadászatra is, még pedig oly szerencsével, hogy hárman, reggeltől délig nyolc nyulat lödöztek össze. Mint örült az öreg e zsákmánynak! azt mondta rá: »No ez már, kedves öcsém, számár szerencse!« S négy napi itt mulatása után azzal búcsuzott el tőlünk: »Oly jól éreztem itt magamat, hogy jövő évben is, ha még élünk, meg akarom látogatni Aradot e házért«. Az Elégiát neki is megmutattam, de számára le nem másolhattam. Ahoz jelen bajom és szemeim gyengesége miatt sem kedvem, sem időm nem volt. És így hát azt ő nem bírván, tudasd vele alkalmilag, hogy Neked megküldtem, úgy Baksayval is, hogy tőled, ha kívánják, maguknak leirathassák. Ha a Neked küldött másolat szememet ki nem fárasztotta volna: irnék még többet is; most ennyivel be kell érnem. De egyet mégis meg kell említmem. Iván bátyád — ki már egész év óta mint patiens őrizi benn a szobát s többnyire ágyat is, az alatt mig engem lábaim elhagytak, furcsa metamorphosison esett át: fél oldalán valami gyenge szélhűdés forma érte, melly a fél potfáját s szemét egészen elferdítette s egyik sem akar maig helyre igazodni. Persze magam még nem láttam, sem én hozzá, sem ő hozzám mostani állapotunkban nem járhatván. De gyakran váltogatunk leveleket egymással, a mellyek többnyire most is versben szerkeztivéek s most is mindig humorral. Jövő alkalommal e versekből is küldök egy párt lemásolva Neked. Most elégedjél meg ennyivel.

Ég áldása legyen rajtad. Szeress, mint én, míg élek
forrón ölelő barátod
Fábián Gábor.

XXIV.

Arad, január 3-n 1877.

Szerelmes Albertem!

Múlt december 27-ről kelt vékony dongájú leveled, amint a postás kezéből átvettem, már kívülről, szokatlan csekély súlyával gyanussá vált előttem, gondolván magamban, no ezt az én örökké vidám hangulatu kedves cimborám aligha jó kedvében írhatta s alkalmasint silány tartalma lesz. És csakugyan úgy is találtam belül. Harmadnapra reá Jóska barátunktól kapok Tállyáról levelet, hasonló tartalmat, ki szinte azt írja

magáról, hogy kiállt súlyos betegségéből, mely vele négy hétig az ágyat nyomatta, csak most kezd kicsinyenként épülni. Mármost hogyha ehhez hozzáadom azt is, miről talán eddig neked tudomásod sem volt, hogy engem is, az egykori gyorslábás Achillest, múlt szeptember 1-jén egyszerre, éppen a lábaimon olly fájdalmas baj lepett meg, mely miatt hat álló hétig a szobából ki nem mozdulhattam; míg nem aztán a lábszárak alján s bokák körül folyvást domináló s egy pár nap még égő orbánc-tól is kísért dagadozás lassanként úgy alább hagyott, hogy mamár ismét szabad lábakon járhatok ki a szabadba: mit mondasz ehhez? Nem arra mutat-e ez a sympatheticus találkozásunk még a betegeskedéseknél is: hogy *magna ingenia conveniunt*? Orvosom az én bajomat elejétől fogva könnyeden vette s azt mondta rá, az nem is betegség, csakis a nervusok gyengülése, mi már a korral, mellyben én vagyok, együtt szokott járni; s e részben a tapasztalás igen kevés kivételt tud felmutatni. Mondhatta volna, mint az egyszeri orvos, ki szenvedő patientsét, egy 90 éves tábla-bíró collegánkat, ezzel vigasztalta: »Csak hogy így is vagyunk, Domine Spectabilis.« S igaza volt az orvosnak. Ne kívánjunk többet, mint ami korunkat megilleti; s én részemről, habár inaimba az előbbi ruganyosság nem tért is vissza, s most is néha-néha, mikor estve lábbelím levetem, lábaimon, vagy egyikem, vagy másikon, kis puffedést veszek észre — mi azonban reggelre mindig egészen elmúlik — jelen egészségi állapotommal is megelégszem; annál inkább, mert különben magamat mindenképp jól érzem; s még a közelebb múlt apró szentek napján születésem 82-ik évfordulóját is jó gyomorral s jó kedvvel ülttem meg; s abban a reményben vagyok, hogy talán már — a mitől, megvallom, eleinte féltem, hogy bajom (a láb daganat) podagrává, vagy plane vízkórsággá fog fajulni tán utóbb, nem kell többé tartanom. — De Iván bátyódat (inter nos sit dictum) kihez mármost ismét mindennap kiki sétálok, komolyan féltetni kezdem. Arca ferdülése, mi az orvosok mondása szerint, nem más, mint gyenge szélhűdés, sehogy nem akar javulni, sőt a szemén egyidőtől fogva még rosszabbul a baj; szeme nem hogy helyre menne a rendes állásba, de még az alsó szemhéjja nagyobb mértékben kifelé fordul, golyója vér-erős, egyre könnyezik s szúró fájdalmat érez mellette. Ezen fölül soha (több, mint fél év óta) a szobából friss levegőt színi a szabadba ki nem mehet s e miatt naponként inkább gyengül, mintsem erősödni lehetne

Újévi gratuláziód azon jókívánattal viszonzom: Engedje a Mindenható, hogy a beállott újévben mind a hármunk egészségi, kik a lefolyt év utolsó negyedének javát nyavalyogva töltöttük, úgy megerősödjék, hogy annak ezentúl, míg csak szemekkel látjuk még a napot, semmi többé ne árthasson; s bárméddig élünk is, sem magunknak az előbb elmasirozót gyász-elegiával kikisérnünk ne kelljen, sem másnak (valami *Entreprise des pompes funebres*-féle intézetnek) rólunk illetetni ürügye ne legyen, hanem, hogy a népek halva is mulatságot szerezzünk, török muzsikával vigyenek ki bennünket a Libitina kertébe s ássanak ott el a földbe soha többé ki nem csirázandó magul, Ámen!

Többet ez úttal nem irok; ha majd tőled tökéletes felépülésedről

értesülni fogok s az előbbiekhöz hasonló kedélyes válaszra számolhatok, folytatom én is a Horátz »dulce est desipere in loco« bölcs életszabályát megint.

Öllelek legforróbb öléssel

végig híved
Fábián Gábor.

XXV.

Arad, január 5-n 877.

Szerelmes Albertem!

Amit itt kapsz tőlem, tegnap hozzád indított levelemhez való appertinentia akart lenni, de a nagy sietés közben, félvén, hogy az esti postát elszalasztom, itthon felejtődött. Hogy e pompás curiosumot, melynek párját a maga nemében én eddig nem láttam, minél előbb Te is élvezhesd, nem akartam annak közlését következő levelemre halasztani, hanem uj 5 krros márk mellett nyomban kezedhez juttatni; nem hiszem, hogy ennél neked mint convalescensnek, bármí orvos jobb szert tudna adni ebéd utánra concoctióul. Én ezt a természeti józan ész remek productumát többször át meg áttanulmányoztam és annak mind fogalmazásában, mind logikai szerkezetében, correct modorában, komoly és férfias hangulatában sat. olly sok épületes tanulságot találtam, hogy róla, ha akarnám, könyvet tudnék írni. Kétfelm, hogy bármelly híres prókátor, vagy mesterkéltszónok a mi Simon Bálintunknak az eikeseredett szegény eeformátus paraszt-embernek e conceptziójánál derekabb szüleményt képes lrgyen előteremteni. Lett is annak példátlan hatása a kormánynál. A novemb. 4-kén felküldött sollicitáló levél következtében Simon való pere negyed napra, óhajtása szerint végképp el lón intézve. De oivasd meg a famosus levelet figyelemmel magad és azután mondd meg róla nekem Te is a magadét.

híved
Fábián Gábor.

XXVI.

Arad, ápril 18-n, 877.

Szerelmes Albertem!

Iván bátyód e hó 15-kén meghalt; temetése tegnap volt — mint ezt az általam hozzád adresszált parti-cédulából, gondolom eddig már tudod is. 9-kén egy erős láz végképp leverte lábáról s hat napi kínos szenvedés után elvitte őt oda, hova maholnap utánna én is Te is megyünk. Nyugódjék békével a jámbor, legalább a földben, mert élete a földön csak a bel-háborúk s családi viszályok szakadatlan láncolatának mondható. S a mi legszomorúbb, ennek nem a világ, hanem egyesegyedül ön maga volt oka. Nem nagy életbölcsességgel, csak közönséges józan ésszel is pedig ugy intézhette volna dolgaít, hogy a kik között élt, rá, mint szerencse fiára irigy szemmel néztek volna. . . . De nem céloom a boldogtalanról, ki egész életét elhibázta, kimerítő nekrológot írni; csak személyesen tudnám azt híven lefestni előttd; s mert erre kilátásom

nincs: inkább maradjon az végképp eltemetve bennem, mintsem papirosra írva (verba volant, scripta manent) itt szélnek ereszsem

Névnapi gyönyörű köszöntőversedért vedd forró köszönetem. Egy szavadon kívül, egy betűig klasszikai műnek találtam azt. Egy herélt szavad az s én az illy féltőkű, félb . . . ből eredt szókat ki nem állhatom; azért rá im ezt a verset rögtönöztem.

Fent az égen járó Nap dicső sugára
Ugy szép ha ragyogó s nem csupán ragy'gó az;
De ha Nálad, ami lötyög a Hód¹ szára
Közt lötygő, így és úgy vele szégyent vállal.

Egészségem olyan, mint előbb; az az minővel be kell érni egy 82 éves embernek. Járok kelek; de már hamar kifáradok, érzem hogy inaim gyengülnek, és hogy semmi sem járja már úgy nálam, mint régen; majd itt, majd ott hibázik valami — csak étvágyom jó folyvást s utánna képem színe is, olly egészséges, a millyen fiatal koromban sem volt; azért a kivel csak találkozom, mind ezzel gratulál s azt hiszi, ilyen pofával 100 évet is érhetek még. Én meg gondolom magamban: Nocsak beszéljetek; én tudom, mint vagyok — sz..om én már az ilyen életre

Egy előre ennyit — rövid időn többet. Öllelek legforóbb öleléssel
végig hű szerető feled
Fábián Gábor.
LÉVAY JÓZSEF.

RÉVAI MIKLÓS LEVELEI PAINTNER MIHÁLYHOZ.

— Tizedik közlemény. —

81.

Nicolaus Michaeli Suo S.

Dréta noster tradidit mihi suauissimas tuas literas; quem doleo sine meis domum rediisse. Narrauerit, puto, meas tum occupationes; ob quas ad te scribere non potui. Iucunde pransi sumus, tui cumprimis memores. Takátsium nostrum habui etiam auditorem prolusionis meae, ipso festo die S. Martini. Amicum nostrum, diem nominis celebrantem, a meridie potui adire; qui dictam sibi salutem reddit cumulatissimam. Tu immortaliter, de me, rebusque meis mereris. Non modo recte, sed etiam amicissime egisti de subsidio, mihi a Majlatho, si fieri posset, impetrando. Tua quidem praeclara voluntate valde oblector. Si nihil obtinemus, te bona mente, etsi non pari successu, rem tamen fecisse gratissimam, semper gratus recordabor. Illius vitio meritum tuum nunquam minuetur. Si quidquam mittere voluisset, habuit Virum cui id concedere potuisset. Praelatum Somogyium; quocum de me saepius locutus fuisse memoratur. Hinc tamen non ita succenseo, uti Archiabhati

¹ *Hód*; aequivocum: a) »Castor« mellynek két hátulsó lába közül kerül a dámáknak olly kedves illatu *Castoreum*, vagy pézsma, b) *Luna*→Hó(l)d; « jelesen itt, ellentétben a Nappal.